

Historie og de Muligheder for Vandringer, som betingedes af tidligere Jordperioder, fra Nutidens forskellige Fordeling af Land og Hav.

De sidste to Tredjedele af Bogen behandler den økologiske Dyregeografi, som til Trods for Emnets Vanskelighed og Mangelen paa biologiske Iagttagelser for mange Dyrs Vedkommende er den Del af Dyregeografien, som i højeste Grad har Geografens Interesse. Et Kapitel giver først en Analyse af Livsvilkaarenes Elementer, og derefter gennemgaas de forskellige Dyresamfund med Eksempler paa deres Tilpasning til Omgivelserne. Først omtales Samfund af Landdyr som Skovdyr, Savannedyr, Steppedyr, Ørkendyr, Tundradyr og Højfjeldsdyr. Derpaa gives en Fremstilling af Livsvilkaarene i Havet og de af dem betingede oceaniske Regioner med deres Fauna, og efter en Fremstilling af Ferskvandets Livsbetingelser og Dyreliv afsluttes Bogen med Omtale af forskellige biologiske Forhold som Dyrenes Afhængighed af hverandre indbyrdes, Modifikation af det fysiske Milieu ved Dyrenes Virksomhed, Menneskets Indflydelse, Dyresamfundenes Stabilitet, Succession o. s. v.

Bogen giver en udmærket Oversigt over Dyreøkologiens vigtigste Principer, som oplyses ved Eksempler, men det er ikke en Haandbog, hvor man kan søge Oplysninger om Enkeltheder. Litteraturen er ikke rig paa Fremstillinger af Dyrerigets Økologi, og man maa derfor hilse denne Bog med Glæde.

M. Vahl.

Fridtjof Nansen: Over Grønland og Polhavet, I—III. Minneutgave.

Revidert Utgave ved Bjørn Helland-Hansen. Aschehoug & Co. Oslo 1930—32. (C. 900 Sider).

I Efteraaret 1932 mistede Norge en af sine største Sønner, nemlig den 69-aarige Fridtjof Nansen; stor var han som Videnskabsmand, stor som Digter og Kunstner og stor som Politiker og Diplomat. Det er vanskeligt at bedømme, paa hvilket Omraade Nansen har haft sin største Betydning; men man har vist Lov til at sige, at selvom hans sociale Virksomhed under Krigen og i Tiden derefter bragte Velsignelse til Tusinder eller Millioner af Mennesker, saa er det dog den store Polarforskers Billede, der hos de fleste af os, saavel gamle som unge, er nøje knyttet til Navnet Nansen. Der var derfor ingen naturligere Maade at mindes ham paa end i et smukt Værk at samle de 3 af hans Bøger, der omhandler hans to store Forskningsrejser; Den epokegørende Færd over Grønlands Indlandsis og Driften med „Fram“ over Polhavet.

Nansens egne Beretninger om disse Rejser foreligger i 3 omfangs-

rige Bøger, der udkom straks efter Rejsernes Afslutning. „På Ski over Grønland“ (Kristiania 1890) var en Bog paa godt 700 Sider, hvori Nansen med sin sædvanlige Grundighed gav en Oversigt over Skiløbningens Historie og Udbredelse i den gamle Verden, tidligere Ekspeditioner til Grønlands Østkyst og flere andre Ting, som han dengang mente vilde være af Interesse for Læseren i Tilknytning til den egentlige Beretning om Ekspeditionen; — selve Færden over Indlandsisen optog 120 Sider. Da Bogen efterhaanden var blevet udsolgt, udsendte han i 1928 anden Udgave i stærkt forkortet Form (170 Sider), idet han mente, at man nu kun havde Interesse af selve Rejsen. Beretningen blev derved endnu lettere tilgængelig for Publikum end før, og ligeledes blev det endnu mere, end det før havde været det, en Bog for Ungdommen.

Den anden Bog, der stammer fra Rejsen til Grønland, er „Eskimo-liv“, som udkom 1891 (293 Sider), og hvori Nansen skildrer Eskimoernes Liv væsentligt paa Grundlag af det Kendskab, han fik til dem under Overvintringen i Godthaab. Denne Bog forelaa ved Nansens Død kun i den originale, omfangsrige Udgave.

Endelig udsendte Nansen 1897 „Fram over Polhavet“ i to Bind paa tilsammen over 1000 Sider, hvori han gav en meget fængslende Beretning om hele Ekspeditionens Forløb og ogsaa et helt Kapitel om de mere videnskabelige Resultater. Denne Bog har ligesom den første Udgave af „På Ski over Grønland“ længe været udsolgt, og der var derfor saa meget mere Grund til at foretage en Nyudgivelse af disse 3 værdifulde Bøger.

Udarbejdelsen af denne Mindeudgave blev overdraget til Professor Bjørn Helland-Hansen, og man lægger straks Mærke til, at han har sat et stort og meget samvittighedsfuldt Arbejde ind paa at løse denne vanskelige Opgave saa godt som muligt; for vanskeligt maa det i Sandhed være at udgive et andet Menneskes Værker, hvis det da ikke skal være ordret Optryk af de tidligere Udgaver. Det vilde selvfølgelig være det bedste, om Bøgerne udkom uden Ændring, og især i et Tilfælde som dette, hvor Hensigten med Udgivelsen er at mindes Forfatteren; men paa den anden Side melder det Spørgsmaal sig: Vilde Forfatteren selv have udgivet dem igen paa samme Maade som før, eller vilde han have foretaget Ændringer deri? Der er vist ingen Tvivl om, at en Forfatter til Bøger af denne Art i de aller fleste Tilfælde vilde omarbejde sine tidligere Udgaver i større eller mindre Grad; men et helt andet Spørgsmaal er det, om et andet Menneske er i Stand til at foretage en bearbejdet Udgivelse paa en saadan Maade, at den er at foretrække fremfor et ordret Optryk af

Bøgerne, hvis da ikke økonomiske eller andre praktiske Grunde paabyder en forkortet Udgave.

At Helland-Hansen har overvejet disse Spørgsmaal meget nøje, fremgaar af hans Forord, og han har da ment det rigtigst at „bearbejde“ Værkerne i den Retning, som han tror, Nansen selv vilde have gjort det; men han gør det saa loyalt og skaansomt som muligt og saadan, som han mener, de vil blive af størst Interesse for Nutidens Læsere.

Den første Bog, „På Ski over Grønland“, indtager Halvdelen af Mindeudgavens første Bind (137 Sider). Det er, som naturligt, en næsten ordret Gengivelse af Nansens anden Udgave fra 1928. Et Par smaa Afsnit er igen medtaget fra første Udgave, medens enkelte Stykker, der egentlig hører hjemme i „Eskimoliv“, er udeladt her; men det er Ændringer saa smaa, at de aldeles intet kan skade.

Noget lignende gælder „Fram over Polhavet“, som tager Mindeudgavens andet og tredie Bind (tilsammen 650 Sider). Større Ændringer er ikke foretaget i dette Værk; det er forkortet med c. $\frac{1}{5}$, idet især saadanne Afsnit er udeladt, som behandler Forberedelser og Forudsætninger for Ekspeditionen, og tillige hele det afsluttende Kapitel om Resultaterne; men desuden er der gennem hele Værket foretaget Forkortning, ved at enkelte Sætninger eller mindre Afsnit er oversprunget. Sproget var i Nansens Udgave saa moderne, at der nu ikke har været Grund til at gribe særlig stærkt ind deri for at bringe det i Overensstemmelse med den norske Retskrivning af 1917, som er fulgt gennem hele dette Værk, og med Hensyn til Ændring i Ordstilling og Sætningsbygning har Helland-Hansen været saa forsigtig, som han syntes, det var forsvarligt. Det er saaledes lykkedes ham at „bearbejde“ denne Bog paa en saadan Maade, at den fuldtud har bevaret Præget af den store Polarforskers og Skribents egen Beretning om den eventyrlige Færd over Polhavet. Kun en Videnskabsmand, der vil benytte sig af Nansens Grundighed til at skaffe sig de flest mulige Detaillieoplysninger, behøver at søge til den oprindelige Udgave, medens den almindelige Læser vil læse den nye Udgave med ligesaa stor Interesse og maaske med større Lethed end den første Udgave.

Størst Vansklighed har Helland-Hansen mødt ved Udgivelsen af „Eskimoliv“ — Mindeudgavens første Bind, pp. 139—257 —, da det jo ikke er nogen Rejseberetning som de andre, men en Beskrivelse af Eskimoerne og deres Liv paa det Tidspunkt, da Nansen foretog sin Ekspedition til Grønland, altsaa for nu mere end 40 Aar siden. Der melder sig derfor straks den Kendsgerning, at Eskimoernes Levevis paa mange Punkter er væsentligt forandrede siden.

Helland-Hansen har ment, at hvis Nansen selv skulde have udgivet Bogen igen, vilde han sikkert have foretaget saadanne Forandringer, at Læseren blev klar over, at Forholdene nu er anderledes end skildret i den oprindelige Bog; derfor har han besluttet sig til at foretage Ændringer i Bogen i Overensstemmelse med denne Tankegang, og man kan kun beundre den forsigtige og loyale Maade, hvorpaa han har gennemført dette vanskelige Arbejde. Kun et ganske enkelt Sted har han selv tilføjet nogle Sætninger; ellers har han nøjedes med at omskrive Fortællingens Præsensform til Imperfektum eller udelade mindre Afsnit, der vanskeligt paa denne Maade kunde bringes til at falde ind i den „moderniserede“ Udgave. Udgiveren har derved forandret saa lidt som muligt ved Nansens oprindelige Tekst, og det er utvivlsomt ogsaa den eneste forsvarlige Maade at gøre det paa; men helt fyldestgørende er det dog ikke; det giver Læseren en noget utryk Fornemmelse; f. Eks. eksisterer der jo kun en Imperfektum, og den skal nu dække baade Præsens om Imperfektum hos Nansen; Ordet „dengang“ bruges saaledes flere Gange i Betydningen „dengang da Nansen besøgte Grønlanderne“; men i et enkelt Tilfælde er det samme Ord brugt for at betegne noget, der ligger længere tilbage end Nansens Tid, og som han i sin oprindelige Tekst tidsfæster med Ordene „i hin Tid“. Nansens oprindelige, fortællende Jeg-Form er bibeholdt, hvilket ofte bidrager til yderligere at skabe Usikkerhed hos Læseren.

En anden væsentlig Forandring har Helland-Hansen fundet ønskelig. Nansen havde i denne Bog givet Plads for en Del personlige Overvejelser og Betragtninger — tildels af social eller filosofisk Art paavirket af Samtidens store Filosofer —, som han antagelig ikke paa alle Punkter vilde have fremført paa samme Maade i en ældre Alder. Hvorvidt man af denne Grund skal foretage Ændringer i Bogen fra den oprindelige Udgave, kan man selvfølgelig diskutere længe; men det forekommer mig, at man ved at læse den gamle Udgave faar et Indtryk af Nansens store Personlighed ikke alene som Forsker, men ogsaa som Menneske, et Indtryk, som den nye, forkortede Udgave, hvori alle saadanne rent personlige Betragtninger er udeladt, ikke er i Stand til at fremkalde, og mon det ikke for en Mindeudgave er en ligesaa vigtig Opgave at give det bedst mulige Billede af Forfatteren, ogsaa som ung, som at give hans Fortællinger om Rejserne?

Ved disse to væsentlige Forandringer: „Moderniseringen“ af Bogen og Udeladelse af Nansens personlige Betragtninger, og desuden ved for hele Værkets Vedkommende at bringe Sproget i Overensstemmelse med den nye Retskrivning, har Udgiveren bragt Bogens

Omfang ned til omtrent Halvdelen af det oprindelige; men Forkortelsen er foretaget med saa stor Dygtighed og Forstaaelse, at man næppe bliver opmærksom derpaa, naar man kun har Mindeudgaven for sig; ved enkelte Lejligheder vilde man maaske tænke, at det vilde være interessant at høre lidt mere; men at Afsnittet oprindeligt har været mere fyldigt, vil man næppe lægge Mærke til.

Værket er meget rigt og meget smukt illustreret. De fleste af de gamle Udgavers Illustrationer er taget med igen; men overalt er der fremstillet nye Clichéer efter de originale Billeder eller fotografiske Negativer, og desuden er der medtaget mange nye Billeder, dels efter nogle af Nansens egne ikke tidligere reproducerede Fotografier og dels efter nye Fotografier, f. Eks. Knud Rasmussen og andre, og dertil en Del Billeder fra andre Ekspeditionsberetninger (især i Indledningen til „Fram over Polhavet“). Billederne er praktisk talt alle Helsidesbilleder paa indklæbet glittet Papir, medens Bogen iøvrigt er trykt paa tykt, mat Papir.

Værket fremtræder som Helhed overordentlig smukt; det er en Bog, som alle, og da især Ungdommen, vil læse med Interesse, og den vil være i Stand til at vække Beundring og Begejstring for den Mand, om hvem Knud Rasmussen i sin Mindetale i det Norske Geografiske Selskab d. 29. Oktober 1930 sagde: „Han var som en Varde over hele Norges Land, en Varde, som kunde ses fra alle Verdens Lande! Og hans Liv var et Liv mod Lys og Hvælving.“

A. Kiilerich.

Meteorologisk Institut: Mean Values Of Observations From Danish Light-Vessels. Særtryk af Nautisk-Meteorologisk Aarbog 1932. København 1933. 4°, 12 Sider.

Dette lille Tabelværk, som udgør de sidste 12 Sider af Aarbogen, giver en Del interessante og herigennem let tilgængelige Oplysninger vedrørende forskellige hydrografiske og meteorologiske Forhold for de danske Farvande. Det er udarbejdet ved Meteorologisk Instituts Nautiske Afdeling under Vejledning af denne Afdelings Chef, Kaptajn C. J. Speerschneider.

Materialet omfatter gennemgaaende Observationer fra de 13 Fyrskib og fra 20 Kyststationer, og for de fleste Rækkers Vedkommende stammer det fra dette Aarhundrede; Periodernes Længde er saaledes i de fleste Tilfælde 20—30 Aar. En fuldstændig Redegørelse for Instrumter, Observationsterminer o. l. findes ikke i Særtrykket; her maa henvises til selve Aarbogen.

Af Tabeller, der har særlig almen Interesse, kan nævnes: Temperatur, Saltholdighed og specifik Vægt af Overfladevandet, Tem-